

Az ember és otthona

Az ember élete alapvetően három területen zajlik: munka, jelen esetben az iskolai oktatáson való részvétel, a szabadidő és az alvás. A szabadidőt az ember főleg az otthonában tölti. Erre az otthoni területre, a szabad játéktérre, amiben az ember visszatárolhatja saját magához, olyan időtartam jut, amely mintegy kétszer olyan nagy, mint a munkaidő.

Az otthoni területet, ha közelebbről szemügyre vesszük, sokszínűség jellemzi. Minden, ami az emberléthez tartozik, ide számít és megköveteli a maga kimért helyét. Gondoljunk a táplálkozás, a higiénia, a tisztálkodás testi szükségleteire, és a testi területen másoknak szükséges segítségnyújtásra, mint például a gyermekek esetében.

Másik oldalról ott vannak az ember kulturális szükségletei: minden, ami őt a szellemi munkával összeköti, legyen az továbbképzés, ismeretbővítés, vagy legyenek azok a művészi elemek. Közöttük helyezkedik el a lelki tevékenységek széles területe, mint a beszélgetés, a játék, a civilizációs kapcsolatok. Ez az otthoni terület az embernek az a munkaterülete, amelyben felelősséget visel, és ez a felelősség rendszerint a háziasszony, a családanya feladata.

Óriási jelentősége van ennek a területnek, mert mennyi emberi anyagot és erőt fektetünk bele folyamatosan, és közben mennyire kevésbé vesszük észre ezt a tényt. Milyen kevésbé van tiszta képünk és fogalmunk erről a területről, erről a tevékenységi térről, a háztartásért felelős személy foglalkozásának képéről. Pedig ez az, ami jelentősen befolyásolja, hogy hogyan alakulnak az emberi életek, hogyan kerülünk abba a helyzetbe, hogy feladatainkat és dolgainkat emberként felvegyük és megvalósítsuk.

Hogy állunk annak az embernek a képével, akinek mindezek megteremtése a feladata? Miért kezeljük egy orvos, egy mérnök felelősségét másként, mint annak a családanyának, háziasszonynak a felelősségét, akinek tevékenysége éppúgy, mint az orvosé, emberi hatásokat vált ki. Hogyan lehetséges az, hogy emberek ezen a nagyon fontos, intim területen tevékenykedhetnek anélkül, hogy behatóbb „előkészítésen vagy iskolázáson” mentek volna keresztül?

Ez az a tevékenységi terület, amelyre évszázadokon át többnyire az asszonyok ügyeltek és ők voltak felelősek érte. Legelőször a barlangokban, majd kunyhókban, vályogviskókban, a középkori városi épületekben és egészen napjaink lakótelepi lakásáig. Ezt a tevékenységet a múlt erői, ösztönök, szokások tartották fenn és táplálták, amelyek az egyes elemeket megfelelő viszonyba rendezték. Ezek az életösztönök alakították a mindennapokat, ahol mindennek meg volt a maga helye, a tápláléktól a

tisztálkodáson és renden, a játékon, a társadalmi kapcsolatokon keresztül a belső pihenés területéig. Ezek az erők kitartottak századunkig. Aztán hirtelen fogyni kezdtek és ez a fogyási folyamat ma egyre növekvő mértékben folytatódik.

A család a XIX. században még egy teljesen átlagos szervezet volt. Majd az ösztönök által hordozott háztartásvezetés összeomlásának kezdetével, amely pl. abban nyilvánult meg, hogy az anyák már nem boldogultak spontán módon a gyermekeikkel, elindult egy párhuzamos fejlődés, amely a XX. század folyamán egyre intenzívebbé vált: mégpedig a házimunka elgépiesedése. Egyre több tevékenység, amelyet korábban a háziasszony a két kezével végzett, és amitől ez a tevékenység átszellemiesült, áttelekesült tűnt el teljesen. A konyhában a készételek vagy a félkész konzervek kerültek előtérbe vagy a takarítási és tisztítási munkákat egyre növekvő mértékben gépek és már nem az emberek végezték.

Ha még egy pillantást vetünk a fent leírt előző századi háztartásra, akkor egy olyan szervezetet látunk, amelyet egészen áthat az emberi tevékenység. Ez a tevékenység napjainkban egyre inkább háttérbe szorul és helyette az elektromosság az előtérbe. Ott, ahol korábban a tevékenység által a folyamatok „emberiek” voltak, most finom szálakként a gépek, szerkezetek és elektromos vezetékek húzódnak, szövik tele életünket. A technika betörése utáni állapotban már nem tudott fejlődni az az ösztönös emberi tudat, ami addig a házi munkát hordozta. Már nem tudtak bánni vele az asszonyok és azok az elemek, melyeket eddig ez a tudat összetartott, most ennek következtében szétestek.

Ez nyilvánul meg jelenünk teljesen tönkrement lakás-, élet- és családi körülményeiben. A lelkiekben végbemenő pusztulás már olyan erőteljessé vált, amelyeket többé már a mai modern ember sem bír elviselni. Ezzel aztán mára az előző évszázad emberhez méltó családmodelljének markáns ellenképéhez jutottunk.

Az utóbbi 10 - 20 évben egyre inkább tudatosult bennünk az otthonért felelős személyek alkalmasságának összeomlása. Az összeomlás tulajdonképpeni alapja abban a tényben keresendő, hogy azt a foglalkozást, amely az emberi létezés teljes mivoltát átölelő területre terjed ki, már nem az ösztönökből, hanem csakis a megismerésből lehet létrehozni. Ebből adódik az a feladat, hogy egy új foglalkozás körvonalait kell felvázolni. Meg kell tanulni tudatosan megismerni, hogy melyik elemeket kell a háztartásban összehozni ahhoz, hogy az otthonokban olyan légkör keletkezhesen, amelyben az emberek saját egyéniségüknek megfelelő emberek lehetnek, amelyekben igazi szabad teret alakítunk ki minden családtag számára úgy, hogy az a számára megélhető legyen.

Ebben az összefüggésben a gyermekeknek különleges jelentőségük van, mivel ők nem olyan forrázottak, nem olyan robosztusak, nyersekek, mint mi, akik

a ritmustalan étkezéssel vagy a háztartásban található ellentmondásos elemekkel már meg tudunk birkózni. A gyermekek számára az egyes tényezők meghatározó elemekké válnak, és minél kisebb, annál érezhetőbben ki van szolgáltatva. Annál tudatosabban kell bánni az eszközökkel, amelyek számára a környezetből tartást adnak, legyenek azok akár az őt körülvevő dolgok területével, akár az ő rendjükkel, az őket összekötő hangulattal, vagy az egyéni kialakításokkal kapcsolatosak.

Tudnunk kell, hogy éppen a gyermekeknél a háztartás rendező burka szinte kabáttá válik, amely őket, mint egy második testet körülveszi, és mint ilyen rendkívüli nevelő hatással bír.